

Husmændene forbedrede Muligheder for at leve af deres egen Bedrift. I Løbet af nogle Aar forandres Situationen paa Arbejdsmarkedet fuldstændigt. Den oversøiske Udvandring i Forbindelse med Byernes Industrialisering drager Arbejdskraften fra Landbruget, og i Statshusmandsloven af 1899 møder vi derfor Bestræbelserne for at sikre de større Brug den fornødne Tilgang af Arbejdskraft. Forsøgene paa at organisere Landarbejderne paa neutralt eller politisk Grundlag under disse skiftende Forhold mødte mange Hindringer, og Foreningerne kom kun til at udrette lidet inden Aarhundredskiftet. Bevægelsen i Landdistrikterne staar som et ikke uinteressant Modstykke til den straks overvejende socialistisk prægede Fagforeningsbevægelse i Byerne, der behandles i Bogens 2. Afsnit. Dette Afsnit indeholder dels en Fremstilling af Fagbevægelsens Brydningstid 1871—73, endvidere en fuldstændig Fortegnelse over de københavnske Fagforeninger 1869—1900, en Skildring af Smedefagets Organisationer 1871—85 og endelig Arbejdsgiversammenslutningernes Historie 1862—98. Som man vil se, er der her ikke Tale om nogen samlet Fremstilling af de industrielle Organisationers Opstaaen og Udvikling. En saadan vil først blive givet i en senere Monografi, hvortil de foreliggende Afhandlinger giver en Slags Indledning.

Som Forarbejder til den kommende Monografi maa endvidere delvis betragtes en Samling af socialhistoriske Afhandlinger, der er udgivet under Titlen *Sociale Studier i dansk Historie efter 1857*. Afhandlingerne er fremgaaet af Arbejdet i Studiekredse, der har været afholdt i Institutet, og omhandler bl. a. følgende Spørgsmaal: Den sociale Udvikling i Byerne 1857—71, Statens Stilling til Arbejdsspørgsmaalet i Halvfjerdserne, Arbejderbefolkningens Kaar i Halvfemserne og Septemberforliget 1899.

Til de af Institutet udsendte Skrifter maa endnu henregnes 1. Del af Mag. art. Hans Jensens Værk *De danske Stænderforsamlings Historie 1830—1848*, som er udarbejdet for en Bevilning af den danske Rigsdag i Anledning af Hundretdaarsdagen for Stændernes Oprettelse.

K. M.

Den internationale Historikerkomité (Comité international des sciences historiques) har holdt sit femte Aarsmøde i Budapest fra 20.—23. Maj 1931 under Forsæde af Formanden Professor Halvdan Koht. Repræsentanter mødte for 30 Lande af de 39, der er Medlemmer af Komitéen; Danmark var repræsenteret ved Professor Aage Friis, Formand for de danske Historikers Komité for internationalt historisk Samarbej-

de, ved Musæumsinspektør Dr. Poul Norlund og Musæumsinspektør Magister Otto Andrup.

En Del af Forhandlingerne, særlig i Komitéens Bureau drejede sig om fortsat Planlæggelse af den næste Historikerkongres i Warschau 1933, men desuden drøftedes i de af Komitéen nedsatte Udvalg og Kommissioner forskellige under Udførelse værende Arbejder og planlagdes nye. Dr. Norlund deltog bl. a. i Forhandlingerne i en nyskabt Kommission for de store Opdagelsers og Opdagelsesrejsers Historie, Inspektør Andrup er Medlem af Iconografikkommissionen, medens Professor Friis, der er Formand for den faste Publikationskommission, i Kommissionen vedr. Historieundervisningen mødte for Rektor Frk. Maria Nielsen, der paa Grund af Sygdom var forhindret i at deltage. Det blev i Budapest overdraget hende at udarbejde en betydningsfuld sammenfattende og kritisk Redegørelse for Historieundervisningen i den højere Undervisning i alle Landes Skoler, hvortil der er indsamlet Materiale i Beretninger fra de enkelte Lande. Ved Frk. Niensens Død 10. Sept. er destoværre hendes interesserede og udmærkede Medarbejderskab for tidlig afsluttet, og det hende tildelte Hverv er senere overgaaet til en norsk Skolemand, Rektor Einar Boyessen ved Lærerskolen paa Hamar.

Under Forhandlingerne i Budapest var det, som paa de tidligere Aarsmøder, Genstand for særlig interesseret Drøftelse, hvorledes Historikerkomitéen med fornøden Kraft kan virke for, at der i Historieundervisningen paa alle Trin, men særligt i Folkeskolen og de højere Almenskoler og i de dér brugte Historielærebøger, tages Hensyn til de videnskabelige Resultater og den historiske Objektivitet respekteres. De enkelte nationale Komitéer har givet Oplysninger om Historieundervisningen i de forskellige Landes Elementarskoler og højere Skoler; Redegørelse skal nu fremskaffes for den videregaaende Historieundervisning ved Uddannelse af Lærere til Folkeskoler og højere Skoler. Men yderligere har den internationale Komité henvendt sig til de enkelte nationale Historikerkomitéer »for ved deres Medvirkning at opnaa, at Historieundervisningen i Skolerne og i Særdeleshed Skolebøgerne mere og mere bliver prægede af historisk Sandhed og videnskabelig Aand, at de i stadig højere Grad giver Udtryk for de videnskabelige Specialstudiers Fremskridt, og at de mere og mere bliver et Redskab til gensidig Forstaaelse mellem Folkene«. De enkelte Komitéer er anmodet om snarest muligt at indgive Beretninger om, hvad de enkelte Lande indtil nu har gjort for at opnaa Resultater i den ønskede Retning samt om, hvad der paatænkes gjort nu, da dette hele Spørgsmaal om Historieundervisningens objek-

tive og videnskabelige Karakter heldigvis fra mange forskellige Sider er blevet rejst. Dette Spørgsmaal har givet Anledning til indgaaende Overvejelser og meget modstridende Anskuelser under Forhandlingerne; man har fastholdt, at den internationale Komité's Udgangs- og Synspunkt maa være udelukkende det strængt videnskabelige: Kravet om at Videnskabens Resultater i videst mulig Udstrækning skal paavirke de historiske Lærebøger og hele Historieundervisningen og derved gennemtrænge alle Kredse i Folkene. Ogsaa til den danske Komité er Hovedkomitéens Hensætning kommet, og der er foreløbig sket Anmodning til Undervisningsministeriet om at lade de paagældende Myndigheder og Sagskyndige give en Redegørelse for, hvad der er iværksat her i Landet.

Landsberetningerne skal foreløbig behandles paa Komitéens næste Aarsmøde i Haag i Foraaret eller Somren 1932. Paa Grundlag af en sammenfattende kritisk Rapport skal den ovenfor omtalte Drøftelse foregaa i Warschau 1933.

Om Forberedelsen til den almindelige Historikerkongres skal bemærkes, at det er fastslaaet, at Spørgsmaal om Skylden for Verdenskrigen, om den nuværende sociale Revolution og andre lignende, der i nogen Maade gaar ud over Rammerne for egentlig videnskabelig Undersøgelse og let fører direkte ind paa aktuelle politiske Problemer, principielt skal udelukkes fra Behandling paa Kongressen ligesom Tilfældet var i Oslo 1928.

Om de mange specielle Spørgsmaal, der iøvrigt blev forhandlet i Budapest ligesom om den internationale Historikerkomité's mangedagende Arbejder, findes der detaillert Oplysning i Komitéens *Bulletin of the international committee of historical sciences*, af hvilke der hidtil er udkommet tolv store Hæfter, der faas til en meget billig Pris gennem Boghandelen eller gennem den danske Komité. Særlig ved Generalsekretærens, Professor Michel Lhéritiers energiske Virksomhed udvikler Bulletin sig mere og mere til at blive et Samlingssted for værdifulde Oplysninger af teoretisk og praktisk Betydning for alle Historikere, hvis Interesser gaar ud over de allersnævreste lokale Omraader.

Samtidig med Mødet i Budapest holdtes der den første internationale Litteraturhistorikerkongres, i hvilken af Danske bl. a. deltog Professor Hans Brix.

A. Friis.

Siden Droysen 1833 udgav sit epokegørende Værk »Geschichte Alexanders des Grossen« har talrige Historikere sysselsat sig med Alexander og fremsat saa mange og vidt forskellige Opfattelser,